

АДАПТАЦІЙНА ЗДАТНІСТЬ БАРАНІВ-ПЛІДНИКІВ АСКАНІЙСЬКОЇ М'ЯСО-ВОВНОВОЇ ПОРОДИ ТА ПАРАМЕТРИ ВІДБОРУ ВІВЦЕМАТОК ЗАКАРПАТСЬКОГО ВНУТРІШНЬОПОРОДНОГО ТИПУ ПОРОДИ ПРЕКОС ДЛЯ МІЖПОРОДНОГО СХРЕЩУВАННЯ

*І. В. Гончаренко¹, д-р с.-г. наук, професор,
В. М. Агій², канд. біол. наук, старший науковий співробітник,
Р. Г. Філеп², науковий співробітник,
Т. М. Дурдинець³, викладач*

¹Національний університет біоресурсів і природокористування України
вул. Героїв Оборони, 15, м. Київ, 03041, Україна

²Закарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція,
просп. Свободи, 17, с. Велика Бакта, Берегівський р-н, Закарпатська обл., 90252, Україна
insbakta@ukr.net

³ВП НУБіП України «Мукачівський аграрний коледж»,
вул. Масарика Томаша, 32, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600, Україна

У баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи, яких вирощували і утримували в умовах степової зони півдня України, досліджено їх адаптаційну здатність та пристосованість до умов низинних районів Закарпаття. Встановлено, що фізіологічна реакція баранів-плідників на максимальні показники температури повітря характеризувалася незначним підвищенням температури тіла та пульсу, суттєвим збільшенням частоти дихальних рухів за 1 хв. На хороші адаптаційні властивості баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи вказує висока запліднююча здатність вівцематок, на рівні 97 %, в обох господарствах. У селекційному процесі були задіяні вівцематки породи прекоос живою масою 55,9–58,9 кг, і асканійські барани-плідники – 93,3–95,1 кг.

Вивчено вплив міжпородного схрещування кросбредних асканійських баранів м'ясо-вовнової породи на розвиток продуктивних і відтворювальних ознак вівцематок закарпатського типу породи прекоос з метою отримання помісей з покращеними господарськими показниками. Теорією та практикою доведено, що одним із основних критеріїв раціонального ведення вівчарства в сучасних умовах є вивчення індивідуальних особливостей росту й розвитку молодняка овець. В умовах ринкової економіки підвищення м'ясної продуктивності овець є важливим чинником, що зумовлює рівень економічної ефективності галузі. Отриманий помісний молодняк у віці 4–8 місяців відзначався вищою інтенсивністю росту. Так, середньодобові прирости живої маси баранчиків контрольної групи становили 234 г, а дослідної – 265 г, що на 11,3 % більше, порівняно з контролем. Середньодобові прирости живої маси ярка контрольної групи становили 205 г, а дослідної – 244 г, що на 11,9 % більше, ніж у контролі. Жива маса помісей при забої у 8 місяців коливалась у межах 32–36 кг, а маса тушок становила 15–18 кг з хорошим жировим поливом.

Класифікація овечих туш за жировим поливом, згідно з системою EUROP, відповідала середньому рівню покриття туши жиром, тобто ціла туша була вкрита тонким шаром жиру, біля основи хвоста – невеликі скупчення жиру, нирки частково або повністю вкриті тонким шаром жиру, незначний жировий полив при видимості міжреберних м'язів.

Збалансована годівля піддослідних тварин позитивно вплинула на збільшення живої маси при народженні та їх життєздатність. Також встановлено мінімальні параметри

відбору вівцематок породи прекос, які задіяні в селекційному процесі, для отримання тварин з високою багатоплідністю та комбінованою продуктивністю.

Ключові слова: АСКАНІЙСЬКІ БАРАНИ, ВІВЦЕМАТКИ, ПРЕКОС, ГЕТЕРОЗИС, ГЕНОТИП, АКЛІМАТИЗАЦІЯ, ПРОДУКТИВНІСТЬ.

ADAPTIVE CAPACITY OF STUD RAMS OF ASKANIAN MEAT AND WOOL BREED AND PARAMETERS OF SELECTION OF ZAKARPATTJA-TYPE PRECOCE BREED EWES FOR INTER-BREEDING

I. V. Goncharenko¹, V. M. Agiy², R. G. Filep², T. M. Durdinets³

¹National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine

²Zakarpattja State Agricultural Research Station,
17, Svobody Avenue, 17, Velyka Bakhta, Beregovo district, Zakarpattja region, 90252, Ukraine
insbakta@ukr.net

³Separated Sub-division of NUBE of Ukraine "Mukachevo Agrarian College",
32, Masaryka Tomasha str., Mukachevo, Zakarpattja area, 89600, Ukraine

The rams of the Askanian meat-wool breed, grown and kept in the conditions of the steppe zone of the south of Ukraine, were investigated for their adaptive capacity and adaptation to the conditions of the lowland regions of Zakarpattja.

It was found that the physiological response of the rams to the maximum air temperature was characterized by a slight increase in body temperature and pulse, and a significant increase in respiratory rate per 1 minute. The good adaptive properties of the Askanian meat and wool breed rams are indicated by the high breeding capacity of ewes, at 97%, in both farms. The ewes of the breed прекос with a live weight of 55.9–58.9 kg were involved in the breeding process, and the Askanian rams with a live weight of 93.3–95.1 kg. It was studied the influence of crossbred crossing of crossbred Askanian sheep of meat and wool breed on the development of productive and reproductive features of Zakarpattja sheep ewes of the breed прекос with the purpose of obtaining mixed breeds with improved economic performance. It is proven by theory and practice that one of the main criteria for the rational management of sheep breeding in modern conditions is the study of individual features of growth and development of young sheep. In a market economy, increasing the meat productivity of sheep is an important factor that determines the level of economic efficiency of the industry. Obtained progeny at the age of 4–8 months had a higher intensity of growth. Thus, the average daily weight gain of lambs in the control group was 234 g, and experimental — 265 g, which is 11.3% more than in the control. The average daily weight gain of the bright control group was 205 g, and the experimental one — 244 g, which is 11.9% more than in the control group. At the age of 8 months, the fat mass of slaughtered animals ranged from 32–36 kg and the carcass weight was 15–18 kg with good fat irrigation.

The classification of sheep carcasses by fat irrigation according to the EUROP system corresponded to the average level of coverage of carcasses with fat, that is, the whole carcass was covered with a thin layer of fat, at the base of the tail — small accumulations of fat, the kidneys partially or completely covered with a thin layer of fat, with a slight fatty water between visible intercostal muscles. The balanced feeding of experimental animals had a positive effect on the increase in live birth weight and their viability. The minimum selection parameters of breeding sheep ewes, which are involved in the breeding process, are also set for obtaining animals with high multi-farrowing and combined productivity.

Keywords: ASKANI RAMS, EWES, PREKOCE, HETEROSIS, GENOTYPE, ACCLIMATIZATION, PRODUCTIVITY.

Конкуренентоспроможність галузі вівчарства, перш за все, визначається виробництвом баранини та ягнятини. Саме м'ясний напрямок підвищує економічну ефективність вівчарства та забезпечив сталий його розвиток у всьому світі. Тому є доцільність збереження та розвитку вітчизняного вівчарства, переорієнтація його з вовнового напрямку продуктивності на м'ясний. Спеціалізація вівчарства на виробництво ягнятини та молоді баранини також вимагає наявності вихідних порід, які характеризуються високими показниками м'ясної продуктивності. Цьому в повній мірі відповідають породи м'ясо-вовнового напрямку, найважливішою біологічною особливістю яких є їх скоростиглість, інтенсивний ріст і розвиток, висока трансформація корму в продукцію.

Зміна кліматичних поясів, а також умов годівлі та утримання є стресовим фактором для тварин. Протягом деякого часу функції всіх органів та систем організму тварин перебудовуються до нових умов життя і проходять процес адаптації.

Під фізіологічною адаптацією необхідно розуміти сукупність морфо-фізіологічних процесів в організмі, які лежать в основі пристосування до конкретних умов існування в зовнішньому середовищі. В результаті адаптації підвищується пристосованість організму до високої або низької температури повітря, недостачі кисню, води, освітлення, виду корму і багатьох інших факторів, пов'язаних з особливостями утримання тварин.

Дослідження, проведені в Інституті тваринництва «Асканія-Нова», довели, що тварини асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною відповідають цим вимогам. Генетичний потенціал продуктивності цієї породи за сприятливих умов реалізується на такому рівні: середня жива маса баранів-плідників становить 123,4–136,8 кг, вівцематок — відповідно 76,8–79,9 кг. Середній настриг чистої вовни у баранів-плідників складає 8,1–9,3 кг, у вівцематок 5,0–5,6 кг при довжині вовни 14–19 см і виході чистого волокна 69–73 % (Polska, 2004). Рекордні показники настригу чистої вовни не заважали одночасному продукуванню м'яса високої якості на рівні імпортованих м'ясних порід. Середня маса тушок ягнят у 4-місячному віці становить 17–20 кг, а в 9-місячному віці — 27–32 кг при забійному виході 48–54 % з неперевершеними смаковими якостями і відсутністю специфічного запаху. Видатна комбінована продуктивність овець цієї породи забезпечує високу ефективність їх розведення у різних регіонах України при значній стійкості до захворювання копитною гниллю в умовах вологого клімату.

За сприятливих умов годівлі й утримання плодючість вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною становить 145–148 %, середня жива маса ягнят у 100-денному віці – 32–40 кг, середньодобовий приріст – 280–340 г (Sedilo et al., 2016).

Використання асканійських м'ясо-вовнових баранів кросбредного типу шляхом схрещування з вівцематками породи прекокс закарпатського внутрішньо-породного типу забезпечує значне підвищення живої маси, скороспілості, м'ясної, молочної і вовнової продуктивності отриманого помісного молодняка. Формування селекційних груп вівцематок з багатоплідністю 150 % і високою комбінованою продуктивністю дозволяє поліпшити племінні і продуктивні показники цього типу, а в майбутньому створити нові породні лінії та типи овець.

Важливим, недостатньо використаним резервом збільшення баранини і ягнятини та поліпшення якості м'яса, є створення селекційних груп вівцематок: їх висока відтворювальна здатність, висока енергія росту і оплата корму приростами, хороші м'ясні якості та підвищений забійний вихід.

Метою досліджень було вивчення популяційно-генетичних закономірностей використання асканійських м'ясо-вовнових баранів кросбредного типу методом міжпородного схрещування з вівцематками породи прекокс закарпатського внутрішньо-породного типу для отримання молодняка з покращеними м'ясними якостями.

Для досягнення цієї мети сформовано такі задачі:

- оцінити адаптаційні можливості баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи до умов низинних районів Закарпаття;
- встановити мінімальні параметри відбору вівцематок закарпатського внутрішньо-породного типу породи прекокс для міжпородного схрещування;
- вивчити м'ясу та вовну продуктивність у отриманих помісей (гібридів F₁).

Сучасна практична селекція не можлива без максимально об'єктивного визначення племінної цінності тварин та врахування популяційно-генетичних закономірностей, передачі генетичних задатків від предків до потомства цілеспрямованим відбором (Stakan et al., 1987).

Основним методом покращення ознак м'ясної продуктивності наявних в країні порід овець є використання гетерозису при міжпородному схрещуванні. Гетерозис, який виникає при такому схрещуванні, дозволяє одержувати молодняк, який має високі темпи росту при покращенні м'ясних якостей (Stakan & Glazko, 1982).

Матеріали і методи. Дослідження провели на вівцефермі в Закарпатській державній сільськогосподарській дослідній станції (ЗДСГДС) та Селянсько-фермерському господарстві (СФГ) «Шітев», Берегівського району Закарпатської області. Дослідні групи тварин сформували з вівцематок закарпатського типу породи прекокс (табл. 1). Для створення селекційних стад відбирали вівцематок класу еліта та першого класу (методом пар-аналогів), оцінених за власною продуктивністю та відтворювальними властивостями (Мукутуук et al., 2003). До вівцематок були підібрані барани-плідники асканійської м'ясо-вовнової породи та тонкорунні барани-плідники закарпатського типу породи прекокс в якості контролю.

Таблиця 1

Схема досліджень

Маточне поголів'я	Клас вівцематок	Барани-плідники	
		Порода	клас
ЗП	Еліта і I	АС (дослідна група)	Еліта
ЗП	Еліта і I	ЗП (контрольна група)	Еліта

При підборі звертали увагу на екстер'єр, конституцію, м'ясні форми досліджуваних тварин, а також оброслість тулубу, густину вовнового покриву, довжину вовни та її якість.

У процесі проведення досліджень вивчали облік та параметри показників продуктивності:

- 1) жива маса – методом індивідуального зважування дорослих тварин при бонітуванні та молодняку (при народженні, відлученні, в 12-місячному віці);
- 2) відтворювальна здатність (по кількості одержаного приплоду, якості приплоду і його життєздатності);
- 3) молочна продуктивність вівцематок;
- 4) динаміка росту та розвитку приплоду;
- 5) м'ясна продуктивність;
- 6) вовнова продуктивність:
  - настриг вовни (методом індивідуального зважування руна);
  - довжина і тонина вовни (при бонітуванні та методом мікроскопії);
  - вихід митого волокна (промиванням середніх проб, відібраних із руна при стрижці);
  - 7) витрати кормів, затрачених на виробництво продукції (за даними обліку);
  - 8) економічна ефективність (за даними обліку).

Оцінку адаптації батьківських генотипів та продуктивних якостей тварин проводили згідно з методами, описаними Я. Гаупман та ін. (1977) та методикою Ф. Ф. Ейснера (1965) (Hulchii et al., 1978), оцінку мінімальних параметрів вівцематок при відборі – згідно з Інструкцією з бонітування овець (Мукутуук et al., 2003). для визначення м'ясної продуктивності використовували методику ВІТа (1978), вовнової продуктивності – методику ВІТа (1979), молочної – методику ВІТа (1958) (Golikov, 1985) фізико-механічні

характеристики – за загальноприйнятими методиками. Отримані статистичні результати досліджень оброблені біометрично (Plohinskij, 1969).

Результати й обговорення. На обмінні процеси в організмі тварин мають великий вплив кліматичні фактори, зміна сезонів року, рівень живлення, біоритми.

Адаптація в промисловому тваринництві пов'язана головним чином з новими незвичайними в багатьох відношеннях умовами утримання і годівлі тварин. При цьому слід виходити із загального поняття адаптації. Фізіологічна адаптація є процесом досягнення стійкого рівня активності функціональних систем, органів і тканин, а також механізмів управління, який забезпечує можливість довготривалої життєдіяльності організму і здатність до відтворення здорового потомства.

У підтримці теплового гомеостазу у жуйних тварин важливу роль відіграє функція передшлунків, особливо рубця, який слугує температурною рефлексогенною зоною. Температура в рубці постійно висока, що пов'язано з підвищеним рівнем обмінних реакцій, вона згладжує вплив зовнішньої термічної атмосфери, що встановлено експериментально при видаленні вмісту рубця (Kostin, 1958).

Цілий ряд поведінкових реакцій в овець є адаптивними. Вони не тільки застерігають організм від поганого впливу зовнішнього середовища, але доповнюють недостатні для цього реакції підтримки внутрішнього середовища — гомеостазу. З фізіологічної точки зору в регуляції температури важливу роль відіграє рівень годівлі. У тварин за дуже хорошого рівня годівлі теплопродукція значно вища, ніж у тварин, які є на підтримуючому раціоні (Raducheva, 1982).

Балансування годівлі піддослідних тварин позитивно вплинуло на збільшення живої маси ягнят при народженні та їх життєздатність. Було отримано високі середньодобові прирости баранчиків до 8-місячного віку, що є підтвердженням позитивного впливу генотипу баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи на рівень розвитку продуктивних та відтворювальних ознак овець закарпатського типу породи прекос. Особливо добре реалізувались генетичні задатки баранів-плідників на показниках м'ясності тушок баранчиків 6–8-місячного віку. Їх жива маса при забої коливалась в межах 32–36 кг, а маса тушок становила 15–18 кг з хорошим жировим поливом.

Найвищу інтенсивність росту дослідного молодняка спостерігали у віці 4–8 місяців. Так, середньодобові прирости живої маси баранчиків контрольної групи становили 234 г, а дослідної — 265 г, що на 11,3 % більше, порівняно з контролем. Середньодобові прирости живої маси ярок контрольної групи становили 205 г, а дослідної — 244 г, що на 11,9 % більше, ніж у контролі.

Вівці асканійської м'ясо-вовнової породи характеризувалися міцною конституцією, крупними розмірами, високою комбінованою продуктивністю, з хорошими якісними та смаковими властивостями дієтичного м'яса. Всі баранчики мали вгодованість вище середньої. Середній настриг митої вовни у баранів-плідників вівцеферми Закарпатської с.-г. дослідної станції у 2016 році становив 5,6 кг, а у вівцематок — 2,6–2,8 кг (табл. 2).

У СФГ «Шітев» настриг митої вовни у баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи становив 5,3 кг, а у вівцематок — 2,58–2,78 кг. Вихід чистої вовни у баранів-плідників у СФГ «Шітев» та ЗДСГДС становив 58,1 та 59,7 %, відповідно.

Тварини асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною мають спокійну натуру, барани комолі, а матки мають добре виражений інстинкт материнства. Тварини цієї породи добре реагують на оптимальний рівень годівлі. Барани-плідники, яких використовували у СФГ «Шітев» та вівцефермі ЗДСГДС належать до класу еліта.

Таблиця 2

Підбір баранів-плідників і маток для міжлінійної та міжпородного схрещування

Показники	Господарства				
	СФГ «Шітев»			вівцеферма ЗДСГДС	
	кількість вівцематок, гол.			кількість вівцематок, гол.	
	27	24	21	20	13
Жива маса, кг (M ± m)	55,89 ± 0,46	56,58 ± 0,54	55,90 ± 0,69	58,90 ± 0,60	55,2 ± 0,26
Сv	4,31	4,69	5,68	4,61	4,35
Настриг чистої вовни, кг (M±m)	2,73 ± 0,02	2,78 ± 0,02	2,58 ± 0,06	2,82 ± 0,03	2,61 ± 0,02
Сv	4,93	5,45	11,53	5,47	8,82
Довжина вовни, см (M±m)	9,037 ± 0,17	9,167 ± 0,18	9,048 ± 0,22	9,030 ± 0,25	9,1 ± 0,11
Сv	10,17	9,61	11,45	12,20	11,52
Закріплені барани-плідники (інд. №)	8269	8276	8271	74093	74094
	лінія 61601	лінія 61601	лінія 61601	лінія 45	лінія 502
Клас баранів	еліта	еліта	Еліта	еліта	Еліта

Фізіологічна реакція баранів-плідників на максимальні показники температури повітря характеризувалась незначним підвищенням температури тіла та пульсу, та суттєвим збільшенням частоти дихальних рухів за 1 хв. (табл. 3).

Таблиця 3

Продуктивність баранів-плідників

Показники	Господарство	
	СФГ «Шітев»	вівцеферма ЗДСГДС
	Кількість баранів, голів	3
Лінія	61601	45502
Жива маса, кг (M ± m)	93,33±1,76	95,1±1,32
Сv	3,27	4,72
Настриг чистої вовни, кг (M ± m)	5,39±0,31	5,65±0,40
Сv	8,85	6,55
Вихід чистої вовни, % (M ± m)	58,10±0,43	59,70±0,21
Сv	1,42	2,31
Довжина вовни, см (M ± m)	10,33±0,60	18,55±0,30
Сv	10,07	6,02
Тонина вовни, якість	56	56

Протягом всього дослідного періоду у тварин до 10–10³⁰ год та після 16-ї год апетит був хороший (вони добре паслись), а в спекотні години дня з 11- до 15-ї год спостерігали деяку втрату апетиту. У спекотні години дня тварин утримували під тіншовими навісами.

На добрі акліматизаційні властивості баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи вказує динаміка живої маси тварин впродовж року (табл. 4).

Таблиця 4

Фізіологічна реакція баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи у віковій динаміці на погодний фактор в процесі акліматизації в низинній зоні Закарпаття

Показники	Температура повітря, °С	Барометричний тиск, мм рт. ст.	Жива маса, кг	Температура тіла, °С	Пульс за 1 хв.	Частота дихальних рухів за 1 хв
2015 р. липень місяць, вік 1 рік 4 місяці						
Мінімальний	19,6	726	64,0	38,6	82	43
Максимальний	34,5	728	68,0	39,8	89	126
Середній	27,05	727	66,0	39,2	85,5	84,5
2016 р. липень місяць, вік 2 роки 4 місяці						
Мінімальний	17,4	685	79,6	38,7	79	31
Максимальний	33,4	720	90,7	39,3	88	140
Середній	25,4	701	85,15	39,0	83,5	85,5

На хороші адаптаційні властивості баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи вказує висока запліднююча здатність вівцематок, на рівні 97 %, в обох господарствах (табл. 5).

Таблиця 5

Відтворювальна здатність вівцематок

Показники	СФГ «Шітев»	Вівцеферма ЗДСГДС
Спаровано голів	75	33
Запліднювана здатність, %	97,3	96,9
Об'ягнулося вівцематок, гол.	73	32
Народилося ягнят, гол.	79	34
Плодючість вівцематок, %	108,2	106,25
Відлучено ягнят у 4 міс. віці, гол.	60	32
Одержано життєздатних ягнят при відлученні на 100 вівцематок	82,2	94,1

Вищу живу масу ягнят при народженні спостерігали: 3,86 кг і 4,83 кг — у баранчиків, та 3,47 кг і 4,45 кг — у ярочок. Висока інтенсивність росту помісного молодняку спостерігалась до 8-місячного віку (табл. 6).

Таблиця 6

Динаміка живої маси міжлінійного та помісного молодняку

Вік, Місяці	СФГ «Шітев» ♂ЗП x ЗП♀		Вівцеферма ЗДСГДС ♂АС x ♀ЗП	
	N	M ± m	N	M ± m
	Баранчики			
При народженні	20	3,86 ± 0,03	17	4,83 ± 0,12
4	20	23,5 ± 0,68	17	28,0,2 ± 0,56
8	16	32,8 ± 0,46	12	35,80 ± 0,45
	Ярочки			
При народженні	12	3,47 ± 0,18	15	4,45 ± 0,43
4	12	20,7 ± 0,20	15	26,4 ± 0,68
8	12	28,7 ± 0,23	15	32,3 ± 0,38

За даними наших досліджень, оптимальними параметрами відбору вівцематок та ярок закарпатського типу породи прекос для спаровування з баранами-плідниками асканійської м'ясо-вовнової породи є такі: жива маса ярок 45,2 кг, жива маса маток напередодні парування — 55,3 кг. Бажані показники вовнової продуктивності для ярок — 2,58 кг, для маток — 2,63 кг митої вовни. Кращі господарські показники молодняку овець та дорослого вівцепоголів'я протягом досліджуваного періоду спостерігались на вівцефермі ЗДСГДС, де тваринам цілорічно додатково згодовували концентрати, а раціони були краще збалансованими, ніж у СФГ «Шітев».

Використання генотипу баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи підтверджує позитивний вплив на рівень розвитку продуктивних та відтворювальних ознак у вівцематок закарпатського типу породи прекос, а також на ріст і розвиток помісного молодняку.

ВИСНОВКИ

1. Господарські показники: інтенсивність росту, жива маса, вовнова продуктивність, високі показники відтворення є підтвердженням хороших адаптаційних властивостей баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи.

2. Збалансована годівля баранів-плідників і вівцематок позитивно вплинула на збільшення живої маси ягнят при народженні та високі середньодобові прирости (до 8-місячного віку), життєздатність, що є позитивним проявом впливу генотипу баранів-плідників

асканійської м'ясо-вовнової породи на рівень розвитку продуктивних та відтворювальних ознак овець закарпатського типу породи прекос. Особливо добре реалізувались генетичні задатки баранів-плідників на показниках м'ясності тушок баранчиків 6–8-місячного віку: жива маса при забої коливалась в межах 32–36 кг, а маса тушок – 15–18 кг з хорошим жировим поливом.

3. Оптимальні параметри відбору вівцематок та ярок закарпатського типу породи прекос для спаровування з баранами-плідниками асканійської м'ясо-вовнової породи: жива маса ярка у віці 8–9 місяців — не менше 39,0 кг; жива маса маток на період парування — 55,3 кг. Бажані показники вовнової продуктивності: для ярка — 2,58 кг, для маток — 2,63 кг митої вовни.

Перспективи досліджень. Вивчити та практично оцінити стан генотипу баранів-плідників асканійської м'ясо-вовнової породи та його вплив на гормональний статус вівцематок закарпатського типу породи прекос, а також на ріст і розвиток помісного молодняка.

References

Golikov, A.N. (1985). *Adaptacija sel'skohozjajstvennyh zivotnyh* [Adaptation of farm animals]. Moscow: Agropromizdat, 215 p. [in Russian].

Hulchii, M.M., Kureda V.I., Havrylenko H.S. (1978). *Efektivnist hirskeho vivcharstva* [The effectiveness of mountain sheep farming]. Uzhhorod: Karpaty, 92 p. [in Ukrainian].

Kostin, A.P. (1958). *K fiziologicheskoj vysotnoj akklimatizacii krupnogo rogatogo skota* [To physiological high-altitude acclimatization of cattle]. Experience in the study of physiological functions. Proceedings of the Kuban Agricultural Institute, IV, 89–94. [in Russian].

Mykytyuk D. M., Lytovchenko A. M., Bilous O. V. et al. (2003). *Instruktsiia z bonituvannia ovets* [Sheep bonus instruction]. Instruction on breeding accounting in sheep and goat farming. Kyiv, 156 p. [in Ukrainian].

Paducheva, A.L. (1982). *Reakcii adaptacii u ovec* [Adaptation reactions in sheep] Adaptations at different levels of biological organization. *Syktyvkar*, 2, 98–115. [in Russian].

Plohinskij, N.A. (1969). *Rukovodstvo po biometrii dlja zootehnikov* [Biometrics Guide for Livestock Specialists]. Moscow. Kolos, 256 p. [in Russian].

Polska, P. I. (2004). *Askaniiska miaso-vovnova poroda ovets z krosbrednoiu vovnoiu* [Askanian meat-wool breed of sheep with crossbred wool]. *Agrarian science production*, p. 20. [in Ukrainian].

Sedilo, H.M., Vovk S.O., Havryliak V.V. (2016). *Vivcharstvo Karpatskoho rehionu* [Shepherding of the Carpathian region]. Lviv: Pais. 191. [in Ukrainian].

Stakan, G.A., Glazko V.I. (1982). *Geneticheskij kontrol' formirovanija novoj porodnoj grupy mjaso-sherstnyh ovec na rannih jetapah porodoobrazovatel'nogo processa* [Genetic control of the formation of a new breed group of meat-wool sheep in the early stages of the breed-formation process]. *Advances in theoretical and applied genetics. IciG*, 187–189. [in Russian].

Stakan, G.A. Minina E.K., Glazko V.I., Lankin V.S., Rymaev I.V., Gorjachkin A.E. (1987). *Sozdanie mjaso-sherstnyh ovec s krosbrednoj sherst'ju v Zapadnoj Sibiri* [Creation of meat-wool sheep with crossbred wool in Western Siberia] *Genetics and selection of animals. Novosibirsk: Nauka*, 33–58. [in Russian].